regnvatten. De undersökta vegetationslösa hällkaren närmast havet har alla saknat skalbaggar. De torde utgöra en passande biotop för ex. *Potamonectes griseostriatus* DeG. som förekommer både norr (Holmön, Vb) och söder (Nordingrå, Ång) om detta område. Tänkbart är att mellanliggande flacka kustområden fungerar som spridningsbarriär. Utbredningen av vattenskalbaggar i brackvatten ställer en rad spridningsbiologiska frågor. Många av de dykararter som går ut längs skärgårdens bränningsstränder hör i sötvatten hemma i strandkanten av större sjöar och vattendrag. Enligt tidigare undersökningar (Jackson 1952) saknar flertalet av dessa arter från stabila habitat flygförmåga, men har ändå förmått kolonisera flacka öar av relativt sent ursprung, långt ifrån fastlandet.

Av de i materialet redovisade 62 arterna vattenskalbaggar är 19 tidigare ej rapporterade från Ångermanland, dessa har speciellt markerats i Tab. 1. Undersökningen ger en begränsad bild av områdets totala fauna av vattenskalbaggar då den inte behandlar mindre vattensamlingar, myrar mm. Vidare har det mesta av arbetet utförts under sensommaren och hösten, vilket gör att arter som uppträder tidigt på året kan ha förbisetts. Vid namngivningen av de funna arterna har den nomenklatur som används av Freude, Harde och Lohse (1971) följts. Detta gäller ej för Elminthidae, där nomenklaturen följer Holland (1972). Några av de funna arterna är systematiskt oklara, ex. *Potamonectes depressus* som i havet representeras av den form som Falkenström (1932) beskrev som egen art under namnet *latescens*. Oklarheterna gäller vilken status som skall tilldelas morfologiskt skilda kustformer av annars sötvattenslevande arter.

De i undersökningen använda fallfällornas syfte har varit att registrera tidpunkt för förpuppnng och kläckning hos några av åns vanligaste arter. Innan några slutsatser kan dras måste materialet kompletteras.

Litteratur

Berggren, F. 1971. Ecological investigations on the insect fauna in rock-pools in Blekinge, Sweden. – Doktorsavhandling vid Entomologiska institutionen, Lunds universitet.

Falkenström, G. 1932. Stockholmstraktens vatten-coleoptera. Femte tillägget. – Ent. Tidskr. 53:171–190.

Freude, H., Harde, K. W. och Lohse, G. A. 1971. – Die Käfer Mitteleuropas Band 3. Goecke und Evers, Krefeld.

Holland, D. G. 1972. A key to the larvae, pupae and adults of the British species of Elminthidae. – Freshwater Biological Association Scientific publication 26.

Jackson, D. J. 1952. Observations on the capacity for flight of water beetles. – Proc. R. Soc. Lond. (A)27:57–70.

Lindberg, H. 1944. Ökologisch-geographische Untersuchungen zur Insektenfauna der Flesentümpel an den Küsten Finnlands. – Acta Zool. Fenn. 41:1–178.

Lindberg, H. 1949. Zur Kenntnis der Insektenfauna im Brackwasser des Baltischen Meeres. – Soc. Sci. Fenn. Comm. Biol. X(9):1–206.

Müller, K. och Müller-Haeckel, A. 1978. Faunistic research in the River Ängerån and in adjacent areas of the Bothnian bay. – Fauna Norrlandica 3:1–17.

Recension

Busvine, J. R., 1976. *Insects, Hygiene and History*. VII+262 sid., 33 ill. The Athlone Press, London. Pris £ 6.95.

Författaren till denna bok, James Ronald Busvine, som fram till pensioneringen 1976 var professor i medicinsk entomologi i London, besitter ett stort kunnande inom sitt fält. Genom vetenskapliga resor till tropiska områden, både i Afrika och i Asien, har han förvärvat breda kunskaper även om den medicinska entomologins praktik, vilket, förutom att han kommit att anlitas som WHO-expert, lett både till ett stort antal vetenskapliga publikationer och till populärvetenskapligt författarskap. Mest kända av hans mera populära arbeten är ''Insects and Hygiene'' (1951, 2:a uppl. 1966) och ''Arthropod Vectors of Disease'' (1975). I dessa båda böcker

behandlar han dagens medicinska entomologi, i "Insects, Hygiene and History" huvudsakligen äldre tiders.

Boken innehåller sju kapitel, i fri översättning med titlarna: "Insekter, kvalster och deras livsbetingelser; Insekternas och kvalstrens ursprung och utveckling; Parasiternas skadeverkningar; Parasitförekomst igår och idag; Människans inställning till ektoparasiter; Ektoparasiter under vetenskapsmannens lupp; Ektoparasiterna och medicinen". Genom de båda inledande kapitlen, på sammanlagt 46 sidor, får läsaren en god presentation av ektoparasiternas biologi, och den som till äventyrs önskar anlägga sin egen luskultur kan här insupa de erfarenheter som författaren kan meddela efter tvåårigt värdskap. Kapitel tre, på 20 sidor, ger kunskaper om de medicinska verkningarna av parasitism. Bokens uppläggning är alltså sådan, att den inte i första hand vänder sig till den entomologiske specialisten eller läkaren, utan med behållning kan njutas av en intresserad allmänhet.

Vart och ett av de resterande fyra kapitlen, med sina 175 sidor ungefär två tredjedelar av bokens volym, skildrar tiden fram till 1900 med förhållandevis stor detaljrikedom, medan utvecklingen därifrån och fram till våra dagar skisseras på ett fåtal sidor. Författaren är beläst, litteraturlistan omfattar 332 nummer, och texten interfolieras med många och ofta fylliga litteraturcitat, både av vetenskapsmän, skönlitterära författare och mera dubiösa skriftställare som exempelvis Sir John Mandeville, vilken i sin lika roande som lögnaktiga beskrivning av vägen till Det Heliga Landet skildrar hur klostret på berget Sinai så mirakulöst befriats från sin lusplåga. De skönlitterära hänvisningarna dominerar i kapitlen om parasitförekomst och människans hållning gentemot parasiter. Hos ett flertal författare från poeten Ovidius till pekoralisten Busch får vi exempelvis möta den kärlekskrankes längtan, att i en loppas skepnad bege sig på erotisk exkursion hos den åtrådda. Vi får också uppleva åskådarnas blandade känslor, pendlande mellan sorg och skadeglädje, då de i Canterbury-katedralen står inför den mördade biskopen Thomas à Becket's kropp. Klädlössen kryllade i det blivande helgonets underkläder som bubblorna i en kittel med kokande vatten.

I kapitlet om det vetenskapliga studiet av ektoparasiter behandlas huvudsakligen två ämnen. Dels skärskådas uralstringen, arvet från Aristoteles, som livligt debatterades under 1500-talet och som slutligen avfärdades under följande århundrade. Dels ges en exposé över avbildningskonsten, och inte utan berättigande visar författaren sin stora uppskattning för den eminenta illustrationsskickligheten hos August Roesel von Rosenhof. Här möter vi också Mr. Tiffin, "Kunglig Hovavlusare", som i andra hand kan berätta om vägglöss, som efter 45 års svält fortfarande lever, fastän utmärglade som skelett.

Det sista kapitlet, om parasiterna och medicinen, behandlar parasiter använda som läkemedel, botemedel mot parasiter samt några betydelsefulla infektionssjukdomars historia. Vi får veta, att italienaren Lancisi redan 1718 hävdade att myggor kunde sprida malaria, likväl som vi får följa den växande kunskapen om sådana svåra epidemiska sjukdomar som pest, återfallsfeber och tyfus. Phthiriasis, den märkliga lussjukan där kroppen fylls av svulster fullpackade med löss, blir fylligt behandlad. Denna oftast dödliga sjukdom blev ouppklarad en del av historien. Här blir vi också åskådare till ett par av de märkliga demonstrationer, som vid 1800-talets början utfördes för att visa att skabb förorsakades av kvalster, och där demonstratören, för att trygga demonstrationens lyckliga utgång, för säkerhets skull preparerat rockärmen med ett stycke pålitlig gammal ost.

Man behöver inte läsa länge i boken för att förstå, att det är det kuriösa som står författarens hjärta närmast. Boken är förvisso inte slösande rikt illustrerad, men de 33 bilderna är väl valda, både som exempel på illustrationskonst i vetenskapliga verk och som humorfylld vittnesbörd om människans vardagliga umgänge med sina nära gäster. Den har heller inte helt förskonats från tryckfel, hänvisningen till Zinssers arbete har blivit fel och Ricketts läggs i en för tidig grav, men dessa och ytterligare några andra tryckfel förtar inte det positiva intrycket av boken. Den är långt ifrån någon knastrande "Kurze Einführung in die Parasitenkunde", och en läsare med intresse för entomologi, medicin eller kulturhistoria kan här se fram mot flera timmars roande läsning.

Ronny Larsson